

**OPENING CEREMONY / INVITED SPEAKERS**  
**25 May 2014 SUNDAY 16.30-17.30**

## **GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BİTKİLERLE TEDAVİDE ECZACI-AKTAR MÜCADELESİ**

**Ekrem Sezik<sup>1</sup>**

<sup>1</sup>Prof., Yeditepe University, Faculty of Pharmacy, Dept. of Pharmacognosy, İstanbul, ekrmsezik@gmail.com

Osmanlı İmparatorluğu'nda 18. yüzyılda, eczacı sayısı arttı, bilhassa İstanbul'da eczaneler açıldı. Bu döneme kadar, aktarlar, hammadde sağlamanın yanında bazı formülleri de yapıp satıyorlardı. Dolayısıyla eczacı-aktar yetki çakışması ve ardından çekişmesi başlamıştır. 1860 yılında "Beledi İspençiyarlık Sanatının İcrasına Dair Nizamname"nin yayınlanması ile ilaç yapma ve satma işinin eczacıların görevi olduğu kabul edilmiştir. Aktarların bu nizamnameye uymamaları sonucu, 1884 yılında Aktarlar ve Kökçüler Nizamnamesi yayınlanmış ve aktarların satamayacakları maddeler kesin olarak belirlenmiştir.

Cumhuriyet Dönemi'nde ise eczaneler artınca aktarların sayısı azalmış ve bitkisel ürün ve ilaçlar eczaneler vasıtasıyla halka sunulmuştur. 1970'li yıllarda, ilaçlardaki bitkilerin formüllerden çıkarılması ile başlayan, Sağlık Bakanlığı'nın yanlış politikaları ve müstahzarlarda daha çok sentetik maddelerin yer almaya başlamasıyla, aktarlık tekrar canlanmaya başlamıştır. 1980'li yıllara doğru halk bitkisel ürünlere yönelmiş, aktarlar adeta bir bitki eczanesi gibi çalışmaya başlamışlardır. 1985 yılında Sağlık Bakanlığı, bu yanlış gidişi önlemek üzere "Aktarlar ve Baharatçılar vb. dükkânlar hakkında" daimi bir genelge yayınladı. Genelge 3 yıl ciddi bir şekilde uygulandı ve aktarlar bitkisel ilaç ve ürünleri satamadılar. Daha sonra, Sağlık Bakanlığı'nın gerekli mevzuatı hazırlamaması, aktarları kontrol etmemesi sonucunda, sayısı da artan aktarlar bitkilerin yanında gıda takviyelerini satan dükkânlar haline geldi.

Konuşmada, kısaca özetlenen bu durum eczacılık tarihi açısından incelenmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Aktarlar, eczacılık mevzuatı, eczacılık tarihi

### **PHARMACIST-HERB SELLER RIVALRY IN HERBAL THERAPY: FROM PAST TO PRESENT**

In the 18th century, the number of pharmacists increased in the Ottoman Empire, particularly in İstanbul. Until this period, herb sellers not only provided raw materials but also made some formulations for sale. Therefore, a conflict of responsibility then a rivalry arose between pharmacists and herb sellers. After the implementation of the Municipal Regulation for Pharmacy Practice in 1860, production and sale of preparations were defined under pharmacist's responsibility. As a result of herb sellers' acts against this regulation, a new directory for herb sellers and root-collectors was implemented in 1884 and materials that were banned for sale were clearly defined.

In the Republican period, as the number of pharmacies increased, herbal products and medications were mainly provided to public through pharmacies. In the 1970s, herb sellers revived after the implementation of synthetic chemicals due to false policy of the Ministry of Health. Toward the 1980s, public interest in herbal products expanded, hence herb sellers began to act as apothecaries. In 1985, a new regulation on herb and spice sellers and related shops was enacted by the Ministry of Health. After a 3-year successful implementation of this regulation, due to uncontrolled practices of herb sellers and a lack of new legislation by the Ministry of Health, the number of herb sellers increased dramatically.

In this presentation, the issue will be examined with regard to history of pharmacy.

**Keywords:** Herb sellers, pharmacy law, history of pharmacy